

Vlivy prostředí mohou zpomalovat nebo urychlovat vývoj, ale posloupnost vývojových stádií je neměnná. Dítě nemůže dosáhnout pozdějšího stádia bez toho, aby prošlo dřívějším stádiem.

PIAGETOVA TEORIE VÝVOJOVÝCH STÁDIÍ	
VÝVOJOVÉ STÁDIUM	CHARAKTERISTIKA
1. <i>Senzomotorické</i> (narození – 2 roky)	Odlišuje sebe od objektů. Dosahuje pojmu trvalého objektu.
2. <i>Předoperační</i> (2 – 7 let) 	Učí se užívat jazyk a vytváří objektivní reprezentace pomocí představ a slov. Myšlení je stále egocentrické: má obtíže s uvědomováním si názorů druhého. Třídí předměty podle jednoho rysu, například dává dohromady všechny červené hračky, nezávisle na jejich tvaru, nebo všechny kostky nezávisle na jejich barvě. *
3. <i>Stádium konkrétních operací</i> (7 – 12 let)	Dokáže logicky přemýšlet o objektech a událostech. Třídí předměty podle různých vlastností.
4. <i>Stádium formálních operací</i> (12 let a více)	Dokáže myslet logicky o abstraktních pojmech a systematicky testovat hypotézy.

* **Předškolní dítě má sice vytvořen nějaký pojem trvalosti jednoho objektu v čase a prostoru, ale nemá vytvořen pojem trvalosti množiny předmětů.** Většina pětiletých dětí věří tomu, že změna tvaru vede nezbytně ke změně množství, protože se jim to tak jeví. Předškolní dítě buď vnímá objekt globálně a nevnímá si jeho detailů, nebo je schopné zaměřit se na detail, obvykle nějaký hodně nápadný, a nebere v úvahu žádnou další vlastnost. Proto si nevšimne ani její změny. Pozornost dítěte je upoutána tím, co je nejnápadnější.

Mezi vývojovými psychology existuje vcelku obecná shoda v tom, že Piaget v mnoha rysech kognitivního vývoje podcenil schopnosti dětí. Přesto přijímáme jeho celkový portrét dítěte jako aktivního, informace vyhledávajícího organismu a souhlasíme s jeho důrazem na interakci mezi biologickým zráním a prostředím.

Konkrétnější popis jednotlivých stádií naleznete v publikaci :
PIAGET, J., INHELDEROVÁ, B. *Psychologie dítěte*. Praha: Portál, 2000

KOHBERGOVA STÁDIA MORÁLNÍHO USUZOVÁNÍ	
ÚROVNĚ A STÁDIA	PŘÍKLAD CHOVÁNÍ
ÚROVNĚ I Předkonvenční morálka Stadium 1 <i>Orientace na trest</i> Stadium 2 <i>Orientace na odměnu</i>	Děti na této úrovni posuzují čin více z hlediska jeho následků než z hlediska záměrů, které s němu vedly. Poslouchá příkazy, aby se vyhnul potrestání Přizpůsobuje se, aby získal odměnu. Jedná tak, aby se mu vrátilo, co poskytl
ÚROVNĚ II Konvenční morálka Stadium 3 <i>Orientace na to být hodným dítětem</i> Stadium 4 <i>Orientace na autoritu</i>	Přizpůsobuje se, aby se vyhnul nesouhlasu ze strany druhých Dodržuje zákony a sociální pravidla, aby se vyhnul odsouzení ze strany autorit
ÚROVNĚ III Postkonvenční morálka Stadium 5 <i>Orientace na společenskou smlouvu</i> Stadium 6 <i>Orientace na univerzální etické principy</i>	Podporuje obecně uznávané principy, aby získal uznání od vrstevníků i sebe sama. Jedná podle samostatně zvolených etických principů (spravedlnost, důstojnost, rovnost ..)

Kohlberg se domníval, že všechny děti začínají na úrovni I, na které setrvávají do věku asi 10 let, poté začínají hodnotit činy podle názoru druhých lidí (úroveň II). Novější výzkumy však poukazují na to, že chování odpovídající úrovni II se objevuje již na počátku mladšího školního věku. Morální usuzování dětí předškolního věku i dle novějších výzkumů odpovídá úrovni I.

Podrobnější rozbor a konkrétní příklady naleznete v publikacích :
KOHLBERG, L. *Die Psychologie der Moralentwicklung*. Frankfurt/Main 1997
PIAGET, J., INHELDEROVÁ, B. *Psychologie dítěte*. Praha: Portál

Vývoj nekončí dosažením tělesné zralosti. Je to nepřetržitý proces, který sahá od početí a narození přes dospělost do stáří. Jedinci se mění fyzicky i psychicky a setkávají se po celý život s přizpůsobovacími problémy.

Erik Erikson navrhl řadu stádií, které charakterizují vývoj člověka od kolébky až do smrti. Nazývá je **psychosociální stádia**, neboť je přesvědčen, že psychologický vývoj jedince je závislý na sociálních vztazích, vytvářených v různých obdobích života. V každém stádiu se jedinec střetává se zvláštními problémy nebo krizemi.

Erikson se domnívá, že osoba – dítě nebo dospělý – musí úspěšně zdolat každou z těchto krizí, aby byla připravena na psychosociální úkol, který bude následovat.

ERIKSONOVA OBDOBÍ PSYCHOSOCIÁLNÍHO VÝVOJE		
VĚK	PSYCHOSOCIÁLNÍ KRIZE	PŘÍZNIVÉ VYŘEŠENÍ
1. První rok	<i>Důvěra versus nedůvěra</i>	Důvěra a optimismus
2. Druhý rok	<i>Autonomie versus pochybnost</i>	Pocit sebekontroly a dostatečnosti
3. Třetí až pátý rok	<i>Iniciativa versus pocity viny</i>	Účelnost a zaměření, schopnost iniciovat vlastní aktivity
4. Šestý rok až puberta	<i>Píle versus pocity méněcennosti</i>	Zdatnost v intelektuálních, společenských a tělesných dovednostech
5. Adolescence	<i>Identita versus zmatek</i>	Celistvá představa o sobě jako jedinečné osobnosti
6. Mladší dospělost	<i>Intimita versus izolace</i>	Schopnost vytvářet blízké a trvalé vztahy, mít závazky v pracovní kariéře
7. Střední dospělost	<i>Generativita versus zaujetí sebou samým</i>	Zájem o rodinu, společnost a budoucí generace
8. Pozdní věk	<i>Integrita versus zoufalství</i>	Pocit naplnění a uspokojení vlastním životem, smíření se smrtí

V průběhu předškolních let (od 3. do 5. roku) pokročí děti od jednoduchého ovládnutí sebe sama ke schopnostem iniciovat různé činnosti a provádět je. I zde mohou postoje rodičů či vychovatelů, jejich podpora či odrazování, vzbuzovat v dítěti pocity nedostatečnosti (nebo viny, jestliže dítě začne dělat něco, co pokládá dospělý za ostudné).

Konkrétnější popis jednotlivých stádií naleznete v publikaci :
Erikson, E.H. *Dětství a společnost*. Praha: Argo, 2002

FREUDOVA TEORIE VÝVOJOVÝCH STÁDIÍ PSYCHOSEXUÁLNÍHO VÝVOJE	
VÝVOJOVÁ STÁDIA	CHARAKTERISTIKA
<i>Orální stádium</i> první rok života	- zdrojem slasti je oblast úst, - uspokojení cucáním, sáním, polykáním;

Anální stádium konec prvního-začátek třetího	- zdrojem slasti je konečník, - uspokojení ze spontánního vyprazdňování střev;
Falické stádium třetí – pátý rok 	- zdrojem slasti je genitální oblast, - dítě zkoumá pohlavní orgány, pěstuje sexuální fantazie, objevuje se autoerotické chování, masturbace, - vzniká Oidipův konflikt (u chlapců) nebo Elekťin konflikt (u dívek); *
Období latence pět let – puberta	- zdánlivý spánek sexuálních impulsů, - libido je odváděno do školní práce;
Genitální stádium puberta – vstup do dospělosti	- působení libida propuká novou silou, - dosažení pravých erotických vztahů a genitálních projevů

* Dítě se zamilovává do rodiče opačného pohlaví a vůči rodiči stejného pohlaví prožívá nepřátelství. Tyto konflikty se nakonec vyřeší procesem identifikace s rodičem stejného pohlaví. Chlapec chce být jako jeho otec, děvče se chce podobat své matce. Freud však věřil, že identifikace u dívek nastává až později v průběhu života a že Elekťin konflikt není nikdy plně rozřešen.

Úkol 3.: Prostudujte publikaci : **PŘÍHODA, V.** *Ontogeneze lidské psychiky.* (Praha 1983)

- Doplňte výše uvedené periodizace o koncepci V. Příhody

- Prostudujte Příhodou popsané období předškolního věku a porovnejte s ostatními známými periodizacemi

Hranice všech uvedených vývojových fází jsou jen přibližné, neboť duševní vývoj má individuální ráz a velkou variační šíři, a můžeme proto u jedinců nacházet odchylky oběma směry. Problém je i v nerovnoměrném průběhu vývoje, jehož důsledkem je, že se všechny struktury nevyvíjejí stejným tempem.

Řešení úkolu ze s. 24

1. a,b; 2. a,c; 3. a,b,c; 4. a,b; 5. a,b.